

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1755

Vragen van het lid **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD) aan de staatssecretaris van Justitie en de minister voor Jeugd en Gezin over *het gebrek aan kennis over effectiviteit van de behandelingen in de jeugdzorg en de justitiële Jeugdinrichtingen*. (Ingezonden 13 februari 2009)

1
Herinnert u zich uw antwoord op schriftelijke vragen waarin u mededeelt dat de onderzoekspopulatie relatief klein is in vergelijking met bijvoorbeeld die in onderzoeken in de medische sector? Hoe komt u aan die cijfers en kunt u die cijfers inzichtelijk maken?¹

2
Verstaat u onder erkende gedragsinterventies, die interventies waaraan wetenschappelijk onderzoek vooraf is gegaan en waarvan daadwerkelijk is gebleken dat de aanpak in de praktijk bewezen effectief is? Zo ja, waarom is dit dan van geen enkele van de erkende interventies voor residentiële justitiële jeugdbehandelingen en zelfs ook de gesloten jeugdzorg het geval?

3
Deelt u de mening dat een gedragsmaatregel slechts van nut is

als de gedragsinterventies bewezen effectief zijn?

4
Waarom mag er dan, zoals uit uw antwoord blijkt, van erkende gedragsinterventies slechts «verwacht» worden dat zij recidive verminderen of voorkomen?

5
Van hoeveel erkende interventies heeft er evaluatieonderzoek plaatsgevonden? Van hoeveel van die evaluatieonderzoeken is gebleken dat de interventie in praktijk daadwerkelijk bewezen effectief is?

6
Hoe rijmt u de bewering dat de 80 interventies in de databank van het Nederlands Jeugdinstituut effectief zijn terwijl er van minder dan één op de tien behandelingen in de jeugdzorginstellingen en in de Justitiële Jeugdinrichtingen (JJl's) bekend is of de aanpak effectief is?

7
Hoe kan het dat van minder dan één op de tien behandelingen de effectiviteit van de aanpak bekend is, terwijl er een Erkeningscommissie is die de effectiviteit van gedragsprogramma's en behandelingen beoordeelt?

8
Van welke buitenlandse onderzoeken maakt de Erkeningscommissie

gebruik? Hoe bent u ervan verzekerd dat de informatie uit die onderzoeken ook op onze populatie en binnen ons systeem van toepassing is?

9
Hoeveel van de 33 miljoen euro die ZonMw voor onderzoek heeft ontvangen, is beschikbaar gesteld voor de forensische en de gesloten jeugdzorgpopulatie?

10
Waarom laat u de onderzoeken niet faciliteren door geschikte behandelingsinrichtingen die al een onderzoeksafdeling bezitten, zoals Justitiële Jeugdinrichting Het Keerpunt en gesloten jeugdzorginstelling Icarus?

11
Welke wetenschappelijke onderzoeken op het gebied van de strafrechtelijke interventies heeft het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) tot nu toe heeft gepubliceerd?

12
Hoe verklaart u dat 400.000 euro voor onderzoek naar effectieve interventies voor jongeren voldoende is, gezien het feit dat één assistent in opleiding 50.000 euro per jaar kost?

13
Er is oplopend tot 2013, 48 miljoen aan de justitiebegroting toegevoegd in het kader van de verbeterplannen

van de Justitiële Jeugdinrichtingen. Wie bepaalt hoe de gelden worden besteed die binnen de justitiebegroting oplopend tot 48 miljoen in 2003 zijn vrijgemaakt voor de verbetermaatregelen binnen de Justitiële Jeugdinrichtingen?

14

Bent u bereid de vragen uiterlijk 3 maart om 12.00 uur te beantwoorden in verband met het algemeen overleg van Justitiële Jeugdinrichtingen op 4 maart 2009?

¹ Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2008–2009, nr. 1417.

Antwoord

Antwoord van staatssecretaris **Albayrak** (Justitie), mede namens de minister voor Jeugd en Gezin (ontvangen 3 maart 2009)

1

Ja.

In dat antwoord is inderdaad aangegeven dat de onderzoekspopulatie in de jeugdzorg relatief klein is in vergelijking met de populatie in de medische sector. Hoe groot dit verschil tussen de populaties is in cijfers is niet bekend. Het is evident dat er een verschil is. De jeugdzorgpopulatie is relatief klein, betreft een afgebakende groep met een veelvoud aan uiteenlopende (gedrags)problemen. Deze omstandigheden stellen beperkingen aan het doen van wetenschappelijk onderzoek.

2

Onder erkende gedragsinterventies worden verstaan gedragsinterventies die van de Erkenningscommissie gedragsinterventies justitie het predikaat «erkend» hebben gekregen. Dit predikaat wordt alleen ten aanzien van justitiële gedragsinterventies gehanteerd. Erkende gedragsinterventies zijn theoretisch en methodisch minimaal veelbelovend. Met betrekking tot deze gedragsinterventies is wetenschappelijk onderzoek beschikbaar. Veelal gaat het hier om buitenlands onderzoek. Nederlands onderzoek dat voldoet aan de normen van de Erkenningscommissie gedragsinterventies justitie is nu nog schaars. Om na te gaan of deze justitiële gedragsinterventies ook in de Nederlandse praktijk effectief zijn (recidiveverminderend werken) wordt

evaluatieonderzoek gedaan. Onderzoek naar de oorzakelijke relatie tussen behandeling en effect is kostbaar en tijdrovend. Het is daarom doelmatiger interventies eerst te beoordelen op theoretische effectiviteit, en, indien deze effectiviteit bewezen is, de effectiviteit in de praktijk te toetsen middels evaluatieonderzoek.

De Erkenningscommissie jeugdinterventies van het NJi beoordeelt interventies als «in theorie effectief» of «bewezen effectief». De mate van bewezen effectiviteit op grond van bestaand Nederlands onderzoek wordt aangeduid met behulp van een sterrensysteem. De NJi Databank telt op dit moment vijf interventies die volgens de hoogste norm van het gehanteerde beoordelingssysteem bewezen effectief zijn in praktijk (zogenaamd vijfsterren-effectonderzoek).¹

3

Nee.

De gedragsmaatregel² biedt een strafrechtelijk kader om de jeugdige in voorkomende gevallen verplicht te laten deelnemen aan een programma van gedragsinterventies. Ons doel is binnen dit kader alleen bewezen effectieve gedragsinterventies in te zetten.

Gedragsinterventies worden ontwikkeld op basis van wetenschappelijk onderzoek over wat werkt. Om de effectiviteit van een gedragsinterventie in de praktijk te kunnen toetsen, is het onvermijdelijk dat deze eerst wordt toegepast. Het betreft dan overigens wel door de Erkenningscommissie gedragsinterventies justitie erkende gedragsinterventies (zie ook het antwoord op vraag 4).

4

De Erkenningscommissie gedragsinterventies justitie erkent justitiële gedragsinterventies «ex ante». Dat wil zeggen dat de commissie toetst of een gedragsinterventie theoretisch en methodisch minimaal veelbelovend is, en niet zozeer of er (al) empirisch bewijs (op basis van Nederlands veldonderzoek) is voor de effectiviteit in de zin van recidivevermindering.³ De Erkenningscommissie oordeelt aan de hand van tien kwaliteitscriteria. Bij voldoende resultaat krijgt een interventie het predikaat «(voorlopig) erkend». Van

door de Erkenningscommissie goedgekeurde interventies mag worden verwacht dat zij recidive verminderen of voorkomen; dit omdat het oordeel is gebaseerd op de theoretische en methodische kwaliteit van de gedragsinterventies. Na (voorlopige) erkenning volgt een evaluatieonderzoek om na te gaan of de erkende interventie ook in praktijk in Nederland effectief is (dat wil zeggen recidiveverminderend werkt).

5

Elke door de Erkenningscommissie gedragsinterventies justitie (voorlopig) erkende interventie wordt gevolgd door evaluatieonderzoek om te bepalen of de interventie ook in de praktijk in Nederland effectief is. Op dit moment lopen, dan wel zijn in de startfase, vijf evaluatieonderzoeken met betrekking tot (voorlopig) erkende justitiële gedragsinterventies voor jeugdigen. Dergelijke onderzoeken zijn longitudinaal van karakter en beslaan enkele jaren. Er moet immers worden nagegaan in hoeverre er sprake is van recidive na het afronden van de gedragsinterventie, wanneer de jongeren weer in de maatschappij zijn. Op dit moment is nog geen van deze onderzoeken afgerond. Verder vindt met betrekking tot twee van de door de Erkenningscommissie Jeugdinterventies in theorie bewezen effectieve interventies onderzoek plaats om hun effectiviteit in de praktijk vast te stellen. Zie verder het antwoord op vraag 2 wat betreft interventies in de NJi Databank.

6

De NJi Databank bevat interventies die op zijn minst in theorie effectief zijn. De door de Erkenningscommissie gedragsinterventies justitie (voorlopig) erkende gedragsinterventies zijn theoretisch en methodisch minimaal veelbelovend. In beide gevallen gaat het om interventies waarvan de effectiviteit in de Nederlandse praktijk nog niet of nauwelijks is aangetoond. De uitspraak van de heer Veerman dat van minder dan één op de tien behandelingen in de jeugdzorginstellingen en in de justitiële jeugdinrichtingen bekend is of de aanpak effectief is, refereert aan bewijs voor effectiviteit in de praktijk (in tegenstelling tot theoretisch). Het

verschil in het gebruik van de term effectief verklaart de schijnbare discrepantie tussen de twee uitspraken.

7

Zie ook de antwoorden op de vragen 2 en 4.

De 80 interventies in de NJi Databank zijn in theorie bewezen effectief maar in de meeste gevallen nog niet in de Nederlandse praktijk bewezen effectief. De Erkenningscommissie gedragsinterventies justitie heeft inmiddels 13 justitiële gedragsinterventies voor jeugdigen (voorlopig) erkend. Het betreft hier «ex ante» erkenningen (zie antwoord op vraag 4).

De uitspraak dat van minder dan één op de tien behandelingen de effectiviteit van de aanpak bekend is, heeft betrekking op de doeltreffendheid van interventies in de praktijk. Over het laatste is op dit moment nog weinig bekend. Daarnaast vindt nu onderzoek plaats.

8

De Erkenningscommissie gedragsinterventies justitie en de Erkenningscommissie jeugdinterventies maken gebruik van buitenlandse onderzoeken die relevant zijn voor de beoordeling van de (gedrags)interventie die op dat moment voorligt. In alle beschrijvingen van interventies dient te worden aangegeven welk relevant buitenlands onderzoek naar het effect van die interventies heeft plaatsgevonden. De genoemde Erkenningscommissies houden rekening met de vergelijkbaarheid tussen de in die onderzoeken gehanteerde populatie, problemen, aanpak en context en de Nederlandse situatie.

Met betrekking tot justitiële gedragsinterventies vindt na enige tijd na erkenning door de Erkenningscommissie gedragsinterventies justitie altijd evaluatieonderzoek plaats, om vast te stellen of de gedragsinterventies in de Nederlandse praktijk effectief zijn.

9

Naast de 33 miljoen euro die ZonMw al heeft ontvangen, is budget beschikbaar gesteld voor de forensische en de gesloten jeugdzorg. Voor de periode 2006–2009 is een bedrag van 600.000 euro gereserveerd.

10

Het streven is de evaluatieonderzoeken naar de effectiviteit van erkende gedragsinterventies te laten uitvoeren door onafhankelijke instanties. Daarom worden deze onderzoeken zoveel mogelijk via het WODC uitgevoerd. Wat betreft de gesloten jeugdzorg speelt ZonMw hierin een belangrijke rol. Instanties die (zelf of als deel van de sector) mogelijk object van onderzoek zijn, kunnen het betreffende evaluatieonderzoek niet zelf uitvoeren. Bij de evaluatieonderzoeken wordt overigens wel gebruik gemaakt van faciliteiten van de inrichtingen, zoals geregistreerde gegevens van standaard gebruikte meet- en screeningsinstrumenten die voor het onderzoek van belang zijn.

11

Sinds 2004 heeft het WODC ruim 60 onderzoeken gepubliceerd met betrekking tot strafrechtelijke interventies in brede zin. Ongeveer de helft daarvan betreft een evaluatie van een specifiek behandelprogramma of één bepaalde sanctie of executiemodaliteit. De onderzoeken hebben betrekking op daders en verdachten op OM-niveau (dus niet Halt en dergelijke), en betreffen zowel volwassenen als jeugdigen.

Circa 60% van deze onderzoeken betreft een procesevaluatie. Een kwart is een produktevaluatie of effectmeting in de zin van de opbrengsten van de interventie. Meestal (maar niet altijd) betreft dit opbrengsten in termen van recidive. Het WODC tekent aan dat veel interventies zich nog in een fase bevinden waarin het niet voor de hand ligt om al een produktevaluatie (of effectmeting) te doen.

12

Per jaar is 400.000 euro beschikbaar voor evaluatieonderzoek naar de effectiviteit van (voorlopig) erkende strafrechtelijke gedragsinterventies. Dit bedrag is bepaald op grond van ervaringen met vergelijkbare onderzoeken en is voldoende om diverse evaluatieonderzoeken die meerdere jaren beslaan parallel te doen uitvoeren.

13

De verbetering van de Justitiële Jeugdinrichtingen valt onder de

verantwoordelijkheid van de staatssecretaris van Justitie. In de brieven van 10 september en 4 oktober 2007 (TK 2006–2007, 24 587 en 28 741, nr. 232 respectievelijk TK 2007–2008, 31 215, nr. 3) heb ik uw Kamer geïnformeerd over de aard van de verbetermaatregelen. In mijn brief van 31 oktober 2008 (TK 2008–2009, 24 587, nr. 305) bent u op de hoogte gebracht van de voortgang.

14

Ja.

¹ Zie <http://www.nji.nl/eCache/DEF/1/10/337.html>

² Artikel 77w, Wetboek van Strafrecht.

³ Het vierde beoordelingscriterium van de Erkenningscommissie gedragsinterventies justitie stelt: «een (strafrechtelijke) gedragsinterventie heeft onder meer tot doel de dynamische criminogene factoren en andere daderkenmerken die de kans op recidive waarschijnlijk maken, te veranderen. Hiertoe worden uiteenlopende methoden gebruikt, maar in de praktijk blijken niet alle methoden het bedoelde effect te hebben. Daarom dienen er (behandel)methoden te worden toegepast die aantoonbaar effectief of veelbelovend zijn, in die zin dat zij bijdragen aan het terugdringen van recidive.» In de beschrijving van de interventie dient o.a. naar voren te komen dat op grond van empirische gegevens wordt aangetoond dat de (behandel)methode effectief is voor de doelgroep van de strafrechtelijke gedragsinterventie.